

Öt pont, amiben az Európai Unió biztosan különbözik a Szovjetuniótól

Dr. Navracsics Tibor

Az utóbbi időben, talán elsősorban az uniós intézményekkel és az egyes tagállamokkal folytatott heves viták nem szándékolt következményeként a magyar politikai közbeszédben és újságírásban egyre nagyobb teret nyer az a következtetés, amely szerint az Európai Unió valójában nem más, mint a Szovjetunió egy új változata.

Úgy gondolom, mindenkinek szíve joga eldönteni, hogy hisz-e ennek az érvelésnek vagy nem. Mégis, azok számára, akik megerősítésre várnak, ajánlanék néhány érvet, amely cáfolja ezt az összefüggést.

1. Nem megszállás, önkéntes csatlakozás: Az első, és talán a leginkább kézenfekvő érv az összehasonlíthatóság cáfolatára az, hogy a Szovjetunió egy külső megszálló hatalom volt, amely a második világháború végén, katonai cselekmények eredményeként vonult be az országba, és aztán megszálló erőként ott maradt. Ezzel szemben az Európai Unió nem vonult be sehová. Sőt, azt is mondhatjuk, hogy éppen ellenkezőleg: mi akartunk mindenképpen belépni az Európai Unióba. Igaz, hogy nem volt nagy eufória ezzel kapcsolatban: még a népszavazásról szóló törvényt is módosítani kellett, az érvényességi küszöböt le kellett szállítani ahhoz, hogy biztosan érvényes legyen a népszavazás. A tény azonban akkor is tény: akárcsak a NATO-, az EU-tagság is népszavazáson jóváhagyott döntés volt.
2. Nem ők akartak minket, mi akartuk őket: Mi akartunk tehát belépni az Európai Unióba, nem az Európai Unió akart bevonulni ide. Sőt, még azt is elmondhatjuk, hogy nem is adta magát könnyen az Európai Unió. Ha jól emlékszem, a magyar kormány 1994-ben adta be a csatlakozás iránti kérelmét, és az országot végül – nehéz tárgyalások után – 2004-ben vették fel az Európai Unióba. Ez alatt a tíz év alatt nem volt kérdéses az Európai Unióhoz való csatlakozás kérdése. Mindössze egyetlen jelentősebb párt képviselte azt a gondolatot, hogy Magyarországnak nem kellene csatlakoznia az Európai Unióhoz, a Magyar Igazság és Élet Pártja.
3. Nem KGB, EU: Az Európai Unió nem alkalmazza polgáraival szemben sem a megfigyelést, sem a megfélemlítést, sem pedig a fizikai megtorlást. Talán evidenciának tűnik, de nem az. Nem szabad elfelejtenünk, amikor az Európai Uniót a Szovjetunióhoz hasonlítjuk, hogy az Európai Unió – ellentétben a Szovjetunióval – nem öli meg a polgárait. Sőt, a vád vele szemben éppen az, hogy az Európai Unió tagállamai túlságosan is engedékenyek és bőkezűek azokkal, akikkel szemben mások szerint nem szabadna ilyennek lenni. Vagyis, nem hasonló, hanem éppen ellenkező.
4. Nem állam, nem diktatúra: Az Európai Unió nem állam, a Szovjetunió pedig egy erősen centralizált kommunista állam volt. Az Európai Unióban – akárhogyan is

akarják ezt így beállítani – nem is lehet úgy felsőbb utasításokat végigfuttatni a rendszeren, amint azt a Szovjetunióban lehetett. Az Európai Unióban egy ötlet megvalósulása a leggyorsabb esetben és a legnagyobb erőfeszítések mellett is legalább másfél év, és ennél csak hosszabb történetek vannak általában. A Szovjetunióban ez legtöbbször egy telefonhívásnyi idő volt. Ráadásul – részben a hosszúságnak és a döntéshozatal nyitottságának köszönhetően – a döntéshozatali folyamat során már elég korán megjelennek a tervezetek, amelyeket aztán széles körben meg lehet vitatni. Ilyen a Szovjetunióban nem volt. Ott a döntés nemhogy az előkészítés során nem vált publikussá, de sokszor még a végrehajtás során sem lett publikus. Adott esetben még az áldozatok is csak a kivégzésük pillanatában szembesültek vele, családtagjaik pedig csak a kivégzés megtörténte után.

5. Nem rabol, gyakorol: Bármilyen döbbenetes tény, az Európai Unió nem rabolja el a tagállamok szuverenitását, hanem csak azokban az esetekben tud eljárni, amelyekben a tagállamok felhatalmazást adnak rá. Kiváló példa erre a mostani eset is: Magyarország és Lengyelország nem akarnak beleegyezni abba, hogy a jogállamiság érvényesüléséhez kössék az uniós pénzek kifizetését, ezért meg tudják vétózni a többéves pénzügyi keret elfogadását. Ugyanígy a jövő év elején megnyíló jogállamisági párbeszéd részeként, akárcsak a többi ország, ők is elmondhatják a véleményüket a jogállamiság mikéntjéről és fogalmának jellegéről. A Szovjetunióban sohasem nyílt arra lehetősége egyetlen tagköztársaságnak, de még a gyarmatbirodalomhoz tartozó névleg független országoknak, így Magyarországnak sem, hogy elmondja a véleményét, nemhogy még meg is tudja akasztani esetleg a döntéshozatali folyamatot. A kommunista blokkban a Szovjetunióval való egyet nem értés kifejezésére vagy kimutatására egyetlen eszköz maradt: a felkelés, amint azt a szocialista rendszerek ciklikus egzisztenciális válságai demonstrálták.

Tudom persze, hogy mindettől függetlenül vonzó lehet egyenlőségjelet tenni a Szovjetunió és az Európai Unió közé. Éppen azért azonban, hogy kritikus pillanatban ne tévedjünk nagyot, jó fejben tartani a lényegi különbségeket is.

2020.11.20.